

Havi hatvanezer nem feltűnő

Az egyetemnek sincs „botránybiztosítása”

— Nem volt szükségem pénzre, nem ez volt a motiváció. Hallottam ugyan korábban, hogy a menzajegyeket e lehet adni, de hogy egy barátomat megkértem, másoljon ilyen utalványokat — az csak egy hirtelen jött, rossz ötlet volt.

— Soha nem gondolt bele: milyen kockázatos dolgot művel?

— Bármennyire rosszul hangzik most tőlem: nem tartom magam egy hüvelygereknek, mégsem gondoltam át soha, hogy csalást követek el. Teljesen természetes ügyeskedésnek tűnt az egész. Azért is bánom nagyon, ami történt, mert belerángattam a legjobb barátaimat, köztük az albérlőtársamat, aki olyan nekem, mintha a testvérem lenne.

— A barátai nem firtatták az utalványok eredetét?

— En is tettem nekik szíveskedést, ők is nekem: teljesen természetes dolog volt, hogy kiváltották, és kész. Őket sajnálom a leginkább: nem tudták, hogy hamisak ezek az ívek.

— Akkor most nem szívesen találkozna velük, vagy a szüleikkel.

— Hát nem, főleg, hogy hallottam: őket is felfüggesztették az egyetemen.

— A rendőrségi vizsgálat szerint, több mint 1 millió 100 ezres csalás terheli a számláját. Figyelembe véve a pincérek hasznát, akiknek névértéken alul adta az utalványokat, mennyi volt a saját, tiszta haszna?

— 7-800 ezer forint.

— Hol van ez a pénz?

— Elköltem.

— Mire tud 9-10 hónap alatt egy egyetemista ennyi pénzt elkölteni?

— Nem nagyon számoltam a pénzt, s azt sem nagyon néztem, mire költöttem. Kocsival jártam mindenhol, rengeteget kirándultunk, csavarogtunk — napi ezres elment benzínre, az harmincezer egy hónapban. Aztán ilyen-olyan vendéglők, vacsorák társasággal, barátokkal — nem sajnáltam soha. Meg a ruha sem volt gond — elment a pénz.

— A barátok, akikkel együtt verte el a pénzt, sosem kérdezték, hogy miből telik? Vagy a vendéglátós szülőknek tudták be a vas-tag pénztárcát?

— Egyrészt. Másrészt meg a srácoknak is volt pénze, nem ünt fel az enyémet.

— Nem volt feltűnő, hogy havi 60-80 ezer forintot elkölthött?

— Nem. Nem biztos, hogy nekik is volt annyi, de nem látszott, hogy nekem több van.

— A gondtalan életet könnyű megszokni. Meddig csinálta volna ezt az akciót?

— Talán ebben az évben még, de előbb-utóbb befejezem. Júniusban egyébként már hallottam, szüglásznak a menzajegyek körül, akkor már tudtam, hogy nekem vége van. Bár az ember mindig reménykedik, azt a mástól hásonap, ami a le-tartóztatásomat eltelt, azt nem kívánom senkinek. Utána még abban bízom, talán lehet úgy csinálni, hogy a többieknek ne legyen bajuk belőle, de túl sok helyen ott volt a kézírásuk ahhoz, hogy ne tűnjön föl.

— Ők nem sejtették semmit?

— Amikor kiváltottak, mondjuk, harmincezer forint névértékű jegyet, akkor elég nyilvánvaló volt, hogy csak eladásra mehet. Azt viszont nem tudhatták, hogy az utalvány hamis volt.

— Nyilván tudja: a szülei hajlandók kifizetni ezt az,

Előzetes letartóztatásban van. 24 éves, tehetséges kiskunfélegyházi szülők gyermeke. Kiss Lászlónak hívják, három évet végzett el az egyetem jogi karán. Utóbbi körülmény különösen aláhúzza a véleményét: hülyeséget csinál az ember ifjú korában (is) — de ekkorát? Hamis menzajegyutalványokat gyártatott egy félegyházi nyomdász ismerősével, amiket kedvezményesen beváltott, majd a névértékénél valamivel olcsóbban pincéreknek eladott. Időnként csoporttársait, ismerőseit kérte meg erre az akcióra. Ennek „köszönhetően”, több egyetemista van bajban. A Kiss László által nem egész egy tanév alatt „forgalmazott” jegyek haszna 1 millió 140 ezer forint...

egy milliónál is nagyobb összeget, a helyzete javítása érdekében. A kapcsolatok tehát nyilván jó. Engedték már, hogy találkozzon velük?

(Először tart szünetet az addig lendületesen beszélő, volt egyetemista. Nagyon kortyol a kihallgató tisztjétől kapott kávéból: „De rég éreztem az ízt” — mondja. S közben — szülei emlégetésére — könnyeit törölgeti.)

— Nem esznek, nem alszanak azóta — mondja végül. — Apám az infarktus közelében van, neki nem is engedte az orvos, hogy bejöjjön hozzám.

*

Nemigen tagadható: az egyetem presztízstől rontja egy ilyen ügy. Amikor Csáky Bélát, a JATE rektorát megkerestem, többek közt azt kérdeztem:

— Mennyire gondolja szükségszerűnek, hogy egy ekkora intézmény életében botrányok is előforduljanak?

— Mivel matematikus vagyok, tudom, hogy statisztikus szemmel is lehet nézni a társadalmat. A statisztika törvényei szerint pedig egy nagyobb közösségben időről időre előfordul valamilyen rendellenesség, akár ilyen súlyosabb is. Mégis, nehéz megbékelni ezzel. Nem egyszer szembesülök a magyartól különböző társadalmak hétköznapi működésével. Látható, hogy a társadalmi felemelkedéshez az értelmiségi pálya fölértékelődésére feltétlenül szükség van. Ennek tudatában különösen fájdalmas, hogy komoly értelmiségi pályára készülő között ilyen visszaélés előfordulhat!

— Hogy jutott tudomására a család?

— Tudvalevő, hogy az egyetem támogatást kap a hallgatók étkeztetésének segítésére. Az ehhez szükséges utalványok körül történtek a visszaélések, amit a jogi kar vezetője hozott tudomásomra. Vagy a rendszer, vagy az ellenőrzés nem volt tökéletes, hogy melyik ponton, azt még nem tudom. Mindenesetre, rendőrségi feljelentést kellett tennünk, s az esetben szereplőket hallgatói státusukból felfüggesztettük.

— Igen befolyásos, magas beosztású szülők gyerekeiről van szó, akiknek van a szülők szíveskedésénél is nagyobb hatalom. A Kiss László, az igazságszolgáltatás fórumait megkeresték azért, hogy „érdeklődjenek” a bajba került egyetemisták helyzetéről. Önt keresték-e már, kedvezőbb elbánást kérve az ügy szereplőinek?

— Senki nem keresett.

*

Időközben bekapcsolódott beszélgetésünkbe Tóth Károly, az egyetem főtitkára. Ő is úgy nyilatkozott, nem keresték meg „protekciónak”.

— Ha bárki is keresne — tette hozzá —, elég egyetelmű álláspontot közölnék. Egyetemi hallgató né keveredjen büntetőjárást igénylő botrányba. Joghallgató

pedig különösen ne, hisz pár év múlva ő maga lehet bíró, ítélkezhet emberek fölött.

— Mi lesz, lehet ezeknek a hallgatóknak a sorsa a későbbiekben?

— Ha a bíróság megállapítja a bűnösségüket, nem lehetnek tovább egyetemisták.

— A bűnösségen belül is vannak fokozatok.

— Mérlegelhet a fegyelmi bizottság, mit tart még bocsánatos bűnnek. Joghallgatók esetében természetesen szigorúbb a mérce.

— Nem akarok nagyon didaktikus lenni, mégis: van az ügynek valami tanulsága az egyetem vezetői számára?

— Természetesen föl hívtuk az illetékes tisztviselőket figyelmét a még komolyabb odafigyelésre — választott Csáky Béla. — De azt azért hozzátesszem, teljesen kelet-európai dolog az, hogy egyetemi tisztviselők foglalkoznak a hallgatók ebédjegyével. A legcélszerűbb az lenne, ha létezne egy vállalat, ami a diákok étkeztetésével foglalkozna. Ezzel együtt, persze, más jellegű visszaélések ellen nem vagyunk, és úgy sem lennének biztosítva.

B. T.

Nyilvános megfejtés

Turandot

Amikor 1926. április 26-án először hangzott el Puccini utolsó remekműve, a vezénylő Arturo Toscanini Liu halála után letette a pálcát. Az előadást azon a ponton szakították félbe, ameddig valóban Puccini írta. Az „itt hullott ki a mester kezéből a toll”-féle közhelyekkel azonban nem sokra mennénk, hiszen a zeneszerzőnek a zárókétfősről és a fináléről főnmaradt harminc-egynéhány jegyzetlapja, több fontos dallammal. A művet befejező tanítványának, Franco Arfanónak itt-ott csak hangszerelni kellett. Az ő „munkája” csak a második Scalabeli előadáson hangzott el először. Persze a zenetörténészek azóta is vitatják, melyik előadási variáns az autentikus. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a csók után Puccini egy Turandot-áriát tervezett, ehhez azonban nem is volt ideje hozzáfogni, Arfano viszont megkomponálta. Nos, a legtöbb operaház kompromisszumos megoldást választ: a művet Arfano befejezésével játssza — az ária nélkül.

Szinétár Miklós, a mostani produkció rendezője a Turandot, ezen negyedik rejtélyének egy új megoldását találta ki. Olasz nyelvű előadással és meséről lévén szó, minden rész előtt — a rendező maga — elmeséli a történetet. Liu halála után elsőként a szín, ismét a már ismert hangszóllal meg a mikrofonokból, mondja a szerző fentebb ismertett tragikus halálát, a kiegészítés történetét. Majd Puccini élet- és szerelemigényének jegyében, és eredeti elképzelései szerint felhangzik az „Arfano által komponált finále” utolsó néhány üteme, melyben Turandot közli apjával, tudja az idegen nevet: úgy hívják — szerelem. A mesés ötlet alig támaszkodik a tanítvány lényegesen gyengébb kompozíciójára, s így kiküszöböli azt a törést, amely minden Turandot-előadáson annyi szomorúságot okoz. Az olasz nyelvet

és a művet nagy többségében nem ismerő közönséget az sem zavarja, hogy így nem derül ki, honnan is tudja meg a hercegnő a titkát, s Kalaf jelleme veszít egy árnyalatot azzal — hadd fedjem fel most én! —, hogy nem derül ki: a csók után maga árulja el, hogy is hívják. Ezenkívül számomra nem világos, hogyan kerül ebbe a fináléba Liu — élve? Szinétár egyébiránt nagy rutinnal, látványosan rakja fel a művet, s tisztes távolságot tart az avantgárd vagy a túlaktualizáló meg-

Ilona Liuja volt — ha ugyan illethető e száraz szóval ez a csupa érzés figura. De annyiban talán igen, ha a pontos intonációt, a finom frazirozást, a perfekt olasz kiejtést, egyszóval a tökéletes profizmust jelöljük vele. Az meg már a művészet felsőbb, magyarázhatatlanabb birodalmába tartozik, ahogy magas piano passzázsai nem a technika, hanem a „lélek bravúrájaként”, kivételesen bensőségesen tárják: élénk egy egyszerű lány zseniális felismerését: ha élete értel-

Nagy László felvétele

Liu halála — Tokody Ilona és Daniel Muñoz

oldásoktól. Pedig hát Kína, mézarlás — van ilyen csábítás bőven. Egyetlen finom asszociációt enged meg: a lépcsőkön lebotorkáló, kétfelől támogatott császármagatartással, agg figurája találó utalás a Kínát ma is irányító gerontokráciára.

Persze, ha olyan kiváló énekesek alakítják a főszerepeket, mint ezúttal, fáj az ember szíve a kettőst; hogy nem hallgathatja őket még tovább. A szabadtéri idej operaelőadásán folytatódott az a tavalyi gyakorlat, hogy neves (és hangos) külföldi vendégművészeket hívnak a legjobb magyar erők mellé. A legelső tervekben címszereplőként Marton Évára, majd Ghena Dimitrovára gondolt az igazgatóság, később szóba került egy másik bolgár énekesnő, Galina Szavova neve. Végül ők nem tudtak jönni, más dolguk akadt: Turandotot kell énekelniük épp ez idő tájt Veronában. Az ugyancsak bolgár Szvetlana Kotlenko nem okozott csalódást a címszerepben. Noha hangjának szépsége és hajlékonysága elmarad előbb említett pályatársnőie mögött, alig hiszem, hogy hangerőben s a magasság biztonságában felülmúlnák őt. S ez utóbbi két paraméter e szerep esetében, ráadásul szabadtéren sokkal fontosabb. Jóllehet tehát az énekesnő szopránja hajlékonyság és legatobenekelés tekintetében nem éri el az olasz iskola legjobb hagyományait, fölényesen éneklő például a második felvonás végén a hatalmas kórust és zenekart, s a gyilkos, kétvonalas ciszkes biztonsággal szólalnak meg — uralja az egész szöveget.

Hasonlóan szerencsés választás volt az argentin Daniel Muñoz is. Igazi sötét színű hőstenorhang, szafos, délszaki. Némileg zavaró ugyan, hogy időnként túl széles a vibratója, ám bőségesen kárpótol hősi hevületével, magvas, hosszan tartott magas hangjaival. (A második, nem kötelező cét is becsülettel megfújta, ami ilyen súlyos hangnál szokatlan vállalkozás.) Erőteljes gesztusai illenek a nagy színpadra. A legkomplexebb alakítás Tokody

me nem lehet az, hogy szerelmeséért éljen, hát érte hal. Gregor József az utóbbi időben egyre jobb „hangban” van. A kritikust, aki pedig nap mint nap hallja őt, szinte megdöbbentí Timur telt, zengő megszólaltatásával.

Az opera legfőbb szerepei — nyugodtan mondhatjuk — világszínvonalú megformálókra letek, ám a kisebbekben is igen jó megoldásoknak taposolhattunk. Korcsmáros Péternek és Rozsos Istvánnak régi jó szerepe Pong és Pang. Gyimesi Kálmánnak Ping, új, de nagyon illő. Mulatságos ellenpontot szolgáltatott a mű tragikus vonalához, s fontos volt, hogy a két tenor hangszíne mind egymásé, mind Kalafétól elüt. A szép hangú Szakály Póternek kissé magas fekvésű a Mandarin szólama. Isteni ötlet volt a mennyei császárt Szabó Miklósa osztani. A kor s a figura oly természetesen vág egybe, s az idős művész oly erőteljesen, mégis izléssel valóítja meg a rendező által elképzelt alakot, hogy a szerep nagyobb súlyt kap, mint bármelyik eddig látott Turandot-előadásban.

Olasz vendégdirigensünk, Angelo Cavallaro igen szép zenekari színekkel, változatos dinamikai skálán játszotta a művet. Tempóit ugyan gyakran kissé komótosnak éreztük, amit a varázsos hangzás ellensúlyozott. A szereplők a budapesti előadás szép kosztümjeit viselték (Márk Tivadar tervezte), Varga Máttyás illúziókeltő díszlete is részben azonos volt azzal, amit A mosoly országában láttunk. Némelyek talán bosszankodnak az efféle takarékoskodáson. Én mindenestre szívesebben hallgattam ezeket az énekeseket a régi ruhában, mint közepes művészeket bíborban, bársonyban, aranykoszorúban.

Az idej Turandotban az Ismeretlen herceg mellett az ismert rendező is rejtélyt fejtett: a mű rejtélyét — nyilvánosan és izgalmasan. A pompás énekesi teljesítmények mellett ezt a kísérletet is megőriztük emlékeztetünkben.

Márok Tamás

Vasárnapi „mosoly”

Vasárnap este ismét A mosoly országa szereplőgárdájának taposolhatott a Dóm tér nézőközönsége. Képünkön: az előadás főszereplői, Pitti Katalin és Ilona Liuja